

Slovenski dom

Štev. 42

V Ljubljana, četrtek 20. februarja 1941

Leto VI.

Jugoslovanske zasluge za pomiritev med Bolgarijo in Turčijo

Uradne in poluradne razlage o širšem pomenu turško-bolgarske mirovne izjave

Budimpešta, 20. februarja m. Madžarsko časopisje. »Esti Kurir« ugotavlja turško-bolgarski sporazum. »Esti Kurir« ugotavlja, da Nemčija še vedno zavzema rezervirano stališče do Turčije in da se ta molčečnost kaže tudi v Italiji. Poudarjajo le, da ima bolgarsko-turški sporazum po namenu držav osi za cilj končno ugotovitev miru v jugovzhodni Evropi. Tudi madžarsko časopisje smatra to za najvažnejše. Listi poudarjajo znova, da je tudi Jugoslavija znatno pripomogla, da je prišlo do tega sporazuma ter da je modra in stvarna politika jugoslovanske vlade najboljšje zagotovilo, da miru v tem delu Evrope ne bo škalo nobena podtalna propaganda ali zlobne in premetene spletke.

Solija, 20. februarja. o. Bolgarska telegrafika agencija. Izjavo v zvezi s bolgarsko-turškim pomirjenjem, ki so jo pričakovali v bolgarski zbornici, je vlada dala včeraj. Prebral jo je ministrski predsednik dr. Filov. Izjava pravi:

»Gospodje poslanci! Znano vam je, da so med Turčijo in Bolgarijo vedno bili najboljši odnosi, ki so bili potrjeni tudi 1925, ko je bila med Turčijo in Bolgarijo podpisana prijateljska pogodba. Bilo je čisto naravno, da sta obe vladi v teh težkih trenutkih poiskali nov način, da izrazita te odnose. Zaradi tega so se med njima začela pogajanja, ki so potekala v duhu medsebojnega zaupanja in ki so privedla do znane izjave.

Mislím, da moram v imenu bolgarske vlade izraziti globoko zahvalo za doseg tega uspeha. To izjavo različno razlagajo. Razlage so si celo nasprotujoče. Spet pa je važno poudariti zlasti, da je turško-bolgarska izjava nov dokaz mirovne politike, ki jo izvaja bolgarska vlada. Vlada je — to moram posebno poudariti — odločena, da bo to politiko izvajala tudi v bodoče. V duhu te izjave in besedila njenega prvega člena, bolgarska vlada znova zagotavlja, da Bolgarija ne namerava nikogar ogražati in da ostane nespre-

menljiva podlaga bolgarske zunanje politike, sklep, da se bo Bolgarija vzdržala slehernega napada. Srečen sem, ko lahko ugotovim, da je to našo politiko dobro razumela turška vlada ter smo tako mogli prispevati k ugotovitvi naših prijateljskih odnosov. Ne dvomim, da bo ta izjava naletela tudi na vaše splošno odobravanje.

Solija, 20. febr. m. Ob bolgarsko-turški izjavi prinaša »Mir« uvodnik pod naslovom »Mir na Balkanu« in v njem pravi:

»Za mir na Balkanu lahko mnogo storita Turčija in Bolgarija s svojim odločnim sklepom, da mir ohranita zlasti med seboj. Nihče ne more prerokovati, kakšna bo usoda Balkana v bodoče, med vojno

in po njej, toda lahko se reče, da je od vedenja balkanskih držav odvisno, če bo Bolkan ostal dalj časa izven te vojne.

Ankara, 20. febr. o. Up: Ves turški tisk obširno piše o pomenu pomiritvene izjave. Poudarja, da je Turčija pri tem koraku vodila samo želja, zagotoviti mir na vsem Balkanu. Za pomirjenje z Bolgarijo so ji lahko hvaležne vse balkanske države. Turčija je s tem preprečila, da bi Balkan postal orodje tujim veselilam za njihove načrte. Zanimivo je v tem pogledu pisanje vladnega glasila »Jeni Sabah«. List pravi, da določbe mirovne zveze med Bolgarijo in Turčijo ne dovoljujejo, da bi Bolgarija postala prehodno ozemlje za nemško vojsko.

117. dan vojne med Italijo in Grčijo

Grčija zavrača vsako tuje posredovanje za mir z Italijo

Atene, 20. febr. o. Atenska agencija: List »Newyork Times« poroča — baje iz zanesljivega vira — da Nemčija posreduje v Grčiji za mir z Italijo. Atenska agencija je pooblaščen to obvestilo uradno in najodločneje zanikati. Grčija se z nikomer niti v najmanjši meri ne pogaja v tem smislu. Vojno, katero ji je Italija vsilila, bo vojskovala do konca, to se pravi do končnega poraza nasprotnika. Vsako nasprotno sporočilo je popolnoma izmišljeno.

Nekje v Italiji, 20. febr. Stefani: 257 italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Grško vojske: Sovražnikovi napadi na odseku 11. armade so se brez uspeha nadaljevali. Naše čete so izvedle večkrat protinapade in so povzročile sovražniku občutne izgube.

Atene, 20. febr. Atenska agencija: Uradno poročilo grškega vrhovnega poveljstva 116 pravi:

Krajnevi nastopi se omejujejo na čiščenje ozemlja. Ujetih je bilo več desetih sovražnih vojakov.

Atene, 20. febr. o. U. P. Včeraj so bili krajevni boji na vseh bojiščih. Zajetih je bilo večje število italijanskih vojakov. Na osrednjem bojišču so zavzeli Grki nekaj postojank na dveh krajih. Ob obali pa so Italijani poskušali s protinapadom, ki pa je bil odbit. Hujši boji so na severnem bojišču.

V zadnjih dveh dneh je angleško letalstvo izvedlo deset osredotočenih napadov na zbirališča čet ter na prevozne kolone v okolici Tepelenja, Kalcista ter na nekaterih drugih mestih. Angleško letalstvo je v zadnjih šestih dneh skoraj popolnoma izpodrinilo italijansko letalstvo iz Albanije.

Grški Rdeči križ je protestiral v Ženevi, ker so italijanske čete pri umiku jemale s seboj talce, žene, otroke in starce, in to iz Himare, Argirokasta in Korče 1126.

Madžarski prosvetni minister v Belgradu

Belgrad, 20. febr. m. Jutri zvečer bo prispel iz Sofije v Belgrad madžarski prosvetni minister Homan. Na železniški postaji ga bo sprejel in pozdravil prosvetni minister dr. Miha Krek. V Belgradu bo minister Homan imel razgovore z našim prosvetnim ministrom o poglobitvi kulturnih odnosov med Jugoslavijo in Madžarsko, in o sklenitvi jugoslovansko-madžarske kulturnega sporazuma. Prosvetna ministra bosta tudi razpravljala o ustanovitvi srbsko-hrvaške stolice v Budimpešti ter madžarske na vseučilišču v Belgradu, o organizaciji izmenjavanja znanstvenih, leposlovnih, glasbenih in drugih del, o medsebojnem obiskovanju kulturnih prireditelj, gledališč, oper, zborovanj itd.

V Belgradu bo madžarski prosvetni minister ostal tri dni in bo gost prosvetnega ministra dr. Kreka.

Seje donavske komisije na Dunaju

Dunaj, 20. febr. m. Danes se bo na Dunaju sešla mednarodna podonavska komisija pod predsedništvom Nemca dr. Marzusa. Zasedanje, ki se ga bodo udeležili zastopniki vseh podonavskih držav in tudi Italije, bo trajalo pet do šest dni. Sestanku bo prisostvoval tudi sovjetski poslanik v Bukarešti, Lavrentijev.

Nemška svarila francoski vladi

Vichy, 20. februarja. o. United Press poroča: Pričakujejo, da se bo admiral Darlan danes vrnil v Vichy in poročil maršalu Petainu o posvetitvi z Lavalom in z nemškim poslanikom Abetzom v Parizu. Nemška radijska postaja v Parizu je sredi poročala o teh posvetovanjih, da so bila le »obveščevalnega značaja«, in opozarjala vlado v Vichyju, naj se poravnava z Lavalom, »preden bo prepozno«.

Vojni potek na afriških bojiščih

Berlin, 20. febr. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča sredi: Oddelki nemškega letalstva so izvedli 18. februarja v Cirenaiki nenavadno uspešen napad na Bengazi in so jugozahodno od El Agele razbili zbiranje čet in kolone tovornih avtomobilov.

Nekje v Italiji, 20. febr. 257. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Severna Afrika: Odbit je bil hud sovražnikov napad na Džarabub. V Kufri so bila bombardirana sovražnikova motorizirana sredstva, ki so se poskušala približati našim četam. Oddelki nemškega letalstva so večkrat izvedli napad na neko sovražnikovo oporišče ter bombardirali zasidrane ladje in pristaniške naprave. Oddelke Stuk je presenetil pomembno zbirališče sovražnikovih mehaniziranih sredstev in izvedel bombardiranje z očitnim uspehom.

Vzhodna Afrika: V Keniji je sovražnik poskušal približati se našim postojankam, pa so ga naše čete odbile in mu povzročile velike izgube. Ob spodnji Džubi so naša letala bombardirala sovražnikova mehanizirana sredstva in čete. V Kerenu je krčeviti odpor naših čet povzročil zastoj v sovražnikovem napadu. Sovražnik je izvedel več letalskih napadov v posameznih krajih v Eritreji in ob Džubi.

Vesti 20. februarja

Ker nobena evropska vojskujota se država ne pove točno svojega stališča do nenapadalne izjave med Bolgarijo in Turčijo, je to znamenje, da ta pomiritev na Balkanu ni nikomur všeč. Pomiritev prida, da sta se Bolgarija in Turčija poravnali iz lastnega nagiba in zaradi lastnih koristi. Izjavili sta s tem, da ne poudarjata druga proti drugi v vojno na račun kake tretje države. Vse to prida, da hočejo balkanski narodi ostati izven vojne ter se boriti samo za svoje koristi, sodi švicarski dnevnik »Bergland«.

Maršal Petain je izročil poveljstvo nad francoskim letalstvom v Tunis, Alžiru in Maroku generalu Oudicatu, ki ima glavni stan v Alžiru. S tem je poveljstvo nad francoskimi letalskimi silami v Afriki poenoteno, kakor to zahtevajo sedanje razmere — poroča United Press.

V Bukarešti so zadnje dni izvedli obsežne hišne preiskave. Dozaj so zaprli vsega 4000 ljudi v prestolnici, 4500 pa po ostali državi. Zaprti so tiskarno glavnega legionarskega lista »Cuventul«. Uradno pa zatrjujejo, da bodo »dobri« legionarji pri sodnijskem postopku deležni očetovske ljubezni.

Skupina skrivačev se poljskih vojakov je v gozdovih Bidsosca napadla nemškega generala Rytta ter ubila njega in 44 vojakov iz spremstva, piše varšavski nemški dnevnik »Deutsche Rundschau«.

22-letna hčerka abesinskega cesarja, kraljičina Sihi, je odpotovala na abesinsko bojišče, kjer bo prevzela vodstvo bolničarske službe. Pri odhodu je dejala, da misli, da bo prav kmalu spet v Addis Abebi, poroča Reuter.

Maršal Petain naj jasno razloži svoje načrte in pove, kam misli voditi Francijo. Maršal je nedvomno pošten človek, preseneča pa dejstvo, da se vse, kar ukrene, tako počasi izvaja. Francija mora začeti s tako politiko, kakor jo zahteva sodelovanje z novo Evropo pod vodstvom Nemčije, piše pariški dnevnik »Matin«.

Abesinski domačini se po vsem cesarstvu oglašajo kot prostovoljci za laško vojsko, da bi se vojskovali proti Angležem in proti svojemu bivšemu cesarju, kar prida o nezlomljivi volji do odpora in zmage ne le pri italijanskih, temveč tudi pri domačinskih četah, pišejo italijanski listi po poročilu Stefania.

Angleži vadijo padalce že od jeseni in pravijo, da bo sedaj slišati še dosti več o njih. Kakor pri zadnjem poskusu v Italiji. Padalce vadijo posebno zato, da bodo prizadejali sovražniku za hrbotom čim znatnejšo škodo, poroča AFI.

Pristanišče v Genovi je še vedno zaprto, ker še ni očiščeno razvalin, ki so jih povzročile angleške granate, poročajo švicarski listi.

V Belgradu bo te dni dopotovala bolgarska trgovska zastopstvo na trgovska pogajanja, ki bodo trajala od 24. do 25. februarja. Zastopstvo bo vodil predsednik sofijske trgovske zbornice Valev — poroča bolgarska tiskovna agencija.

Japonska bi angleško posest na Daljnem vzhodu napadla šele, če bi se ji posrečilo skleniti nenapadno zvezo s Sovjeti. Za tako zvezo si zlasti prizadevata Italija in Nemčija, ker bi japonski poseg v vojno razbremenil angleški pritisk v Evropi, sodi »Newyork Times«.

Ali si je mogoče misliti nov svet, ki bi ga ustvarila zmagovalna Anglija? se sprašuje »Popolo d'Italia« in odgovarja, da to ni mogoče, ker sploh ni dovoljeno niti za trenutek pomisliti na morebitno angleško zmago.

V Vichyju se bo prihodnji teden začela velika razprava proti francoskim častnikom, ki so se pridružili generalu de Gaulleu. Razprava ne bo javna, poroča DNB.

Španski zunanji minister je izdal odlok, po katerem bo morala vsa španska mladina, ki živi v tujini, preživeti v domovini vsaj pet tednov, kjer jo bodo vajajali v domovinskem duhu, poroča španska uradna agencija EFE.

Zaradi vedno pogostejših nesreč na španskih železnicah, bodo odlej preiskave o krivdi vodile vojaške oblasti, tako odlok prinaša uradni list španske vlade.

Angleško letalo »Hurricane« je nad Severno Afriko napadlo nemškega etrmoglavca, ki je poškodovan moral zasilo preletati. Toda še s tal je sestrelil Angleža, ki je v plamenu treščil na skale. Nemška posadka je svoje letalo uničila ter odpešala ekipo puščavo k svojim oddelkom. Na poti ni srečala nobenega Angleža — poroča DNB.

Položaj na Tihem morju se ni pobiljšal, ne poslabšal. Naj se zgodi karkoli, Avstralija je pripravljena, v prepričanju, da bo Anglija na koncu zmaga, je govoril včeraj predsednik avstralske vlade.

Če sta Turčija in Bolgarija žutili potrebo, da navzile pogodbi o večnem prijateljstvu in miru potrdita medsebojne zveze in vzajemno zunanjo politiko, tedaj je to jasno, da je nova pogodba bolj namenjena tretjim državam kakor pa Bolgariji in Turčiji. Tretje države pa so lahko samo tiste, ki bi hotele sprožiti nesporazum med Bolgarijo in Turčijo ter ju potegniti v vojno, meni tudi rimski list »Popolo di Roma«.

Na kongresu ruske boljševiške stranke je poročal tudi njen glavni tajnik Stalin — ki nima v sovjetski državi nobenega uradnega mesta ali službe — ter je zlasti hvalil uspehe sovjetske zunanje politike v letu 1940. Poudarjal je, kako so Sovjeti osvobodili Estonko, Letonsko, Litvo ter finsko Karelijo kapitalističnega jarma ter dali tem pokrajnam pravo komunistično svobodo. Iz govorov pri tej priliki je navzile raznim propagandnim zatrdilom — n. pr. v »Jutru« — razvidno, da so komunizem, Sovjeti in njihova zunanja politika eno.

Ameriške grožnje spričo japonskih priprav na Vzhodu:

Amerika bo ob prvem poskusu napadla Japonsko in ji odrezala preskrbo . . .

Washington, 20. februarja o. AP: Zaradi japonskih napadalnih priprav na Daljnem Vzhodu, je ameriška vlada sklenila dati 240 milijonov dolarjev za utrditve otoka Guama, najskrajnejše svoje obrambne postojanke proti Japoncem na Tihem morju. Preden je zakonski predlog prišel na glasovanje v zbornici, je vrhovni poveljnik vojnega brodograjskega Stark poslal pismo, v katerem pravi:

»V bodoče bomo docela prezirali vsak japonski ugovor proti utrjevanju otoka Guama. Lani smo to utrditve opustili, ker smo se bali, da bi s tem žalili Japonce. Zdaj pa nimamo razloga, da bi se menili za to. Guam je last Združenih

držav in je naša stvar, če ga utrjujemo. Če to delamo, imamo pač močne razloge za to.

Japonska vlada naj si zapomni, da bomo takoj pretrgali njene pomorske zveze za oskrbo, krenili proti japonskim pristaniščem in mestom ter jih bombardirali, če bi se Japonci le skušali približati našim postojankam.

Mornariški minister Knox je pri tej priliki izjavil:

»Guam je treba utrčiti. Imamo popolno pravico do tega ukrepa. Pa tudi naše brodogrje je pripravljeno za vsako morebitnost na Daljnem Vzhodu.«

Anglija in Nemčija odklanjata japonsko posredovanje za mir . . .

London, 20. febr. o. Havas: Japonski poslanik v Londonu je v ponedeljek angleškemu zunanjemu ministru izročil sporočilo svojega zunanjega ministra Macnoka. Sporočilo najbrž ne bo objavljeno prej, dokler odgovor, ki ga bo Anglija nanj dala, ne bo objavljen na Japonskem. Sporočilo vsebuje japonsko pritožbo zaradi angleških obrambnih priprav na Daljnem Vzhodu, češ da ogražajo Japonsko, hkratu pa japonski zunanji minister pravi, da bi bila Japonska pripravljena posredovati med Anglijo in Nemčijo za mir,

da se vojna ne bi razširila še na druga področja sveta.

Po mišljenju angleških političnih krogov ni dvoma, da bo Anglija v odgovoru pojasnila, zakaj je bila prisiljena izvesti razne obrambne ukrepe, odklonila pa bo japonsko posredovanje za mir.

V London so prišle vesti, da je Japonska podobno ponudbo poslala Nemčiji, ki pa jo je tudi zavrnila.

Letalska vojna med Nemčijo in Anglijo:

Spet množinski napadi na posamezna angleška mesta

London, 20. februarja. o. Reuter. Sovražna letala so sredi izvedla zelo močan napad na neko mesto v juž. Walesu. Zmetali so veliko eksplozivnih bomb in porušili dosti zasebnih in trgovskih hiš. Padale so tudi zažigalne bombe, ki pa so povzročile le nekaj resnih požarov. Vse požare so gasileci do jutra obvladali. V mestu je bilo večje število mrtvih. Kratek napad je bil tudi na London, kjer pa ni bilo mnogo škode. Nekatero skupino sovražnih letal so napadle tudi neko mesto v južni Angliji in neko mesto v vzhodni Škotski. Po vseh teh krajih škoda ni velika in tudi smrtnih žrtev ni mnogo. Ves napad je bil končan že po polnoči.

Reuter poroča, da so Nemci dosedaj izgubili nad 7000 letalcev in 3101 letalo. Angleži so izgubili 851 letal, 427 pilotov pa je bilo rešenih. V zadnjih sedmih tednih so Nemci izgubili nad Anglijo 56 letal, medtem ko so Angleži izgubili samo 4.

Berlin, 20. februarja. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča sredi: Borbeno letalo so izvedla včeraj v nizkem poletu uspešne napade na letališča, zbiranja čet, železniške naprave in kolone tovornih avtomobilov v južni in jugovzhodni Angliji. Razrušeni so bili hangarji in letala na tleh. Bile so vržene bombe na več železniških postaj in železniških prog ter na dva vlaka med vožnjo. Severno od Portsmoutha je bilo uspešno zadeto taborišče čet. Letala za dolge polete so bombardirala zahodno od Irske veliko petrolejsko ladjo, ki se lahko smatra za izgubljeno. Drugi uspešni

napad je bil izveden na neko trgovsko ladjo vzhodno od Harwicha. Pogrešamo dve nemški letali.

Četrti dan zasedanja banskega sveta:

Razprava o prosveti in delu tehničnega oddelka

Ljubljana, 20. februarja.

Na včerajšnjem dopoldanskem zasedanju je bila o poročilu prosvetnega oddelka kraljevskega banskega sveta, Ljubljanski župan dr. Adlešič je izrazil mnenje, da je prav, če banovina žrtvuje večje zneske za podporo revnim dijakom, kajti zaradi revščine ostane šola mnogim nadarjenim otrokom zaprta. — G. Marjan Marolt iz Vrhnike se je zavzel za ustanovitev umetniške šole v Ljubljani, prav tako pa za novo meščansko šolo na Vrhniki, kajti hišo za šolske prostore bi dala na razpolago vrhniška hranilnica. Večina ostalih govorikov (gg. Arnez, Josip Klek, Peter Zadravec, Pavlin Bitnar, Ivan Tovšak, Peter Rozman, Josip Likar, Kranjc Jakob, Deželak Ivan, Marko Novak, Nande Novak, dr. Josip Kamušič, Umnik Anton, Vebler Demeter, dr. Josip Leskovic in Babiš France) se je bavila z razmerami v naših ljudskih šolah. Vsi so poudarjali, da je treba učiteljstvo vrniti narodu in polagati veliko pozornost na to, da učiteljstvo preveča tudi verska zavest. G. Klek je lepo povedal, rekoč, da besede ganejo, zgledi pa vlečejo. Učiteljstvo bodi idealistično in ne materialistično, da ne bo narod obžaloval svoje usode tako, kakor jo obžaluje banovina Francija, kajti tam je bila šola učilnica materializma. Peter Zadravec obžaluje, da se je učiteljstvo odtegnilo prosvetnemu delu med ljudstvom. Pač pa je za to, da se učiteljstvu v hribih poseben nabavni prispevek zato, ker razlagajo mnogo več oblike in obnove. Poudarjeno je bilo tudi, da ne bi smeli učitelji biti preveč uradniški, pač pa vzgojiteljski. Mnogo govorikov se je dotaknilo tudi širjenja komunizma med mladino. Proti temu rušilnemu razjedanju komunizma je treba podpreti našo prosveto, ki naj za svoje delo uživa tudi primerno podporo od oblasti. G. Novak iz Soštanja je priporočil, naj bi oblast bolj pazila na filme in dopustila le neoporečne filme, po drugi strani pa tuje filme tako obdavi, da bi se s tem nabrali večji zneski za podpiranje prosvetnih društev. G. Nande Novak je mnenja, da bi bilo treba ljudskošolskim otrokom dati v času največjih kmetijskih opravil po deset dni prostosti, da bodo doma pomagali pri delu. Tudi on je za visoke pristojbine na tuje filme. Umnik iz Senčurja obžaluje, da se učiteljstvo silno malo zanima za kmetijstvo. — Dr. Josip Kamušič se je zavzel za kliniko medicinske fakultete. Predlagal je resolucijo, v kateri je rečeno, naj država z izdatnejšimi krediti podpre postavitev potrebnih poslopj, da se bo mogla klinika naseliti. Izraža se proti vsem poplavičarskim rešitvam, kajti tega ne dopušča znanstveni ugled našega vseučilišča.

Delo tehničnega oddelka

Danes ob pol 9 se je nadaljevalo zasedanje banskega sveta. Na programu je bilo poročilo tehničnega oddelka banske uprave, katerega je podal načelnik inž. Ruen. Iz obširnega poročila bomo navedli le nekaj podatkov.

Ceste in poslopja

Dolžina državnih cest v naši banovini znaša sedaj 881.993 km, to je 8,8% vsega državnega cestnega omrežja. Večina načrtov za modernizacijo cest je sedaj v predelavi. Dosedanji krediti za vzdrževanje cest so se gibali med 4000 do 5000 din za 1 km banovinske ceste. Banovinskih cestarskih postaj je 702. Za cestne gradnje je bil določen kredit v znesku 2.550.000 din. Od skupnega banovinskega sklada za javna dela, ki je predviden na deset milijonov, bodo za cestna dela uporabili štiri milijone. Predvidenih je 80 gradbenih del.

Potem navaja poročilo regulacijska dela v Sloveniji in iz katerih kreditov so bili pokriti. Banska uprava je imela na razpolago skupaj 16.561.000 di-

Še en prometni otok v Ljubljani

Ljubljana, 20. februarja.

Ljubljancani kar zmanjujejo z glavami, ko so danes opazili, da dobimo še en nov prometni otok na izhodu iz Gajevih ulic na Dunajsko cesto, podoban prometnemu otoku pred glavno pošto. Sicer je tam doslej že stal provizoren lesen otok, ki pa se je izkazal kot dober in so zato danes pričeli graditi kamniti. Otok ima na kamnitih robnikih ravno tako bele in sive kamnitne kocke z refleksijskimi žarečimi očmi, da bo otok dovolj viden podnevi in ponoči ter bodo tako trenja zmanjšana na najnižjo možnost. Preko otoka je prehod za pešce pri prehodu preko ceste, na otoku pa še dva kamnita stebrička, ki bosta pisano barvana. Seveda pa ne bo na tem otoku nobenega prometnega stražnika kot pred glavno pošto. Podobne otoke dobimo še tudi drugje po mestu na vseh živahnih križiščih.

SELDON TRACE:

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»Bojazljivec! Dobro, vi me smatrate za bojazljivca, zato, ker sem bil pametnejši od Princeza ter zato, ker vas hočem rešiti!«

»Ne, g. Darek, vi ste bojazljivec zato, ker vedno mislite na beg! No vidite, jaz vas ne zadržujem!«

Sedaj je postal še bolj žalosten in jezen.

»Če je tako, bom ostal tu! Ostanem v Plathu! Pomagal bom policiji, da ga ulovijo. Razumete? Čul sem, da bodo nočjo okrepčene patrle po mestu. Ali mislite, da ne vem, kje ste se bajeali z Dickom Cashdonom? Stražniki bodo gotovo presrečni, ko bodo to zvedeli!«

Utišnil je, ker se je pod pogledom Marle zastudil samemu sebi in se obrnil.

»Moj Bog! Kakšen bedak sem jaz! Ne jemljite teh besed resno! Blazno sem v vas zaljubljen! Ko gledam vas, kako se mučite, bom res zblaznel! A to zaradi sloveka, ki vas ni vreden in ki vam ne more dati ničesar razen bede in siromaštva. Ali jaz vam lahko vse ponudim.«

»Prosim vas, pojdite,« mu ponovno reče miss Marle.

»Dobro, takoj odidem. Mogoče se bošste nekoč premislili; ter bošste nekoč prišli in gledali vse dogodke z drugimi

oči!« Razočaran je skomizgnil z rameni ter odšel iz sobe.

Enajsto poglavje

Beg in prividi

Marle je ostala nekaj trenutkov nepremično. Na obrazu ji je še vedno ostal nekakšen prezirljiv izraz. Ta izraz je še dolgo ostal, ko že ni več mislila na sloveka, ki mu je prepričal. Obklela se je in odšla v mesto. Ko je šla iz sobe, je na stopnicah srečala svojega očeta.

»Kam boš šla, Marle?«

»V apoteke. Nimam več aspirinov!«

Lagala je brez napa in očitka vesti.

»To nima nobenega smisla. Ne smeš oditi v tem času,« ji je ježno odgovoril polkovnik. »Za božjo voljo, kaj ne razumeš, da je nevarno hoditi ponoči okrog po mestu?«

Deklica je obetala in pogledala očeta naravnost v oči in ga vprašala:

»Ali hočete s tem reči, da me bo napadel Dicky Cashdon?«

»Poslušaj, Marle, mislim, da bi že lahko nehala misliti na Cashdona po vsem tem, kar se je dogodilo!«

Umaknila je oči ter neodločno rekla:

»Oče, nimam razloga, da bi se ga bala!«

narjev. Večje poglavje je posvečeno vodovodu, v katerem naštevajo dela, ki jih je banska uprava zadnje leto dovršila, predvsem gradnja novega velikega vodovoda v Suhi krajini. Nato preide poročevalac na arhitektonske posle, med katerimi navaja dovršene zgradbe, zgradbe, ki so šele v delu, in pa načrte za bodoče zgradbe. Tu so navedene tudi vse prenovljene zgradbe, katerih lastnik je ban. uprava. Tehnični oddelki banske uprave ima v bodočem letu tale program: Adaptiral bo graščinsko poslopje v Ormožu za sadno in žitno sušilnico, adaptiral opkarno v Ljutomeru, sezidal in popravil več stavb pri banskih kmetijskih šolah, tako v Poljčah kakor v Lepem dolu, projektiral bo stavbo za upravno poslopje pri celjski bolnišnici, projektiral bo cevno in kotlarno omrežje za mariborsko bolnišnico. Precej pa je v poročilu navedenih del pri državnih in drugih zgradbah, ki jih bo izvedel tehnični oddelki banske uprave.

Elektrifikacija

Elektrifikacija je zaznamovala v preteklem letu lep napredek. Pregled statistike izkazuje, da je v banovini 850 električnih central. Od elektrarn je 669 vodnih, 147 kalorističnih, 34 pa je takih, ki uporabljajo oba pogonska načina. Vse centrale so v letu 1939. proizvedle 352.701.968 kw. Največ so elektrike porabili za pogon, in sicer 146.407.210 kw,

potem pa pride na vrsto šele razsvetljava in metalurgija. Pri KDE je poraba toka lansko leto zelo narasla. Med odjemalci KDE je največji mesto Ljubljana s 7.810.230 kw. Lansko leto je bilo zgrajenih šest transformatorskih postaj. KDE imajo v svoji upravi sedaj 1.052.590 m daljnovodov visoke napetosti, 8 zveznih in 269 normalnih transformatorskih postaj in 1.285.600 m krajevnega omrežja. Omrežje KDE je zvezano še na razne druge elektrarne. Leta 1940. je bilo elektrificiranih 146 krajev. Tok od KDE dobiva sedaj 884 krajev v 140 občinah.

Iz bilančnega poročila KDE je razvidno, da letni zaključek za leto 1939. izkazuje prebitek v znesku 142.597.40 dinarjev. Obresti najetih posojil so v tej dobi znesle 4.579.091.17 din. Dohodki od prodanega toka in števne so se v letu 1939. povečali za 3.938.041.68 din v primeri z letom 1938. Povišek je bil dosežen zaradi večjega odjema toka. L. 1939. so stroški novogradenj znašali 16.239.350.57 din. Novih števec je bilo v letu 1939. nakupljenih za 1.038.594.50 din. Stanje posojil je znašalo ob koncu leta 1939. 64.371.547.52 din. V bilančnem poročilu je navedenih še nekaj kolon o upnikih, pokojniškem skladu, o upravnih stroških, postavke za davke, takse in pristojbine itd.

Po končanem poročilu se je razvila obširna razprava.

„Rusalka“ v opernem gledališču

Ljubljana, 20. februarja.

Včeraj je operno gledališče ponovilo Dvořakovo »Rusalko«, ki je kakor lani tudi letos dosegla velik uspeh. Naslovno vlogo je pela gđ. Heybalova; bila je v igri zelo dobra, prav tako tudi v petju. Namesto g. Francja je nastopil kot princ g. Gostič, ki je prav močno učinkoval s svojim toplim glasom in smiselno muzikalno interpretacijo. Tujo knežino je podala igralsko dobro gđ. Laboševa, pela je sicer v eplošnem dobro, le višine so bile šibke. Povodnega moža je podal letos g. Betetto; igral je dobro, tudi petje je nudilo mnogo lepote, le v nekaterih višinah smo pogrešali pri njem običajno polnejšo tono. Dobra v igri je bila gospa Kogejeva kot čarovnica; pevsko je v tej vlogi mnogo bolj zadovoljila kot v ostalih. Tudi g. Sladovljek kot gozdar se je lepo uveljavil v pevskem in igralskem pogledu. Ga. Barbičeva kot kuharček pa je

pokazala v petju napredek; v igri je bila dobra. Prav tako smo opazili nekoliko boljše petje pri g. Ivancičevu kot drugi vili; prvo vilo je pela gospa Vidaličeva, tretjo gđ. Polajnarjeva. Vse so zadovoljile. Ustrezal je g. Rakovec kot lovec. Zelo dober je bil zbor na odru in za odrom. Dirigiral je g. Štrifol, ki je orkester vodil s pravim zanosom ter skrbno vodil tudi ostali ansambel, da je predstava potekala v lepi skladnosti. Režija g. Debevca je lepo razgibala in izpeljala, da ni bilo nikjer občutiti kakšnega gibalnega premora. Inscenacija popolnoma odgovarja; insceniral je scenograf g. V. Skružnj. Zbor je našel tudi g. Simoniti. — Predstava je bila prav dobra; s tem je operno gledališče zopet pokazalo svojo kvaliteto, ki je s premiero Verdijevega »Plesa v maskah« vidno padla. Boljše je, da predstave počakajo svoje uprizaritve, kakor da pridejo na oder površno pripravljene.

Skrbimo za varnost naših domov pred požari!

Kaj mora vsaka hiša v Ljubljani imeti za primer ognja. — Opozorilo hišnim posestnikom!

Ljubljana, 20. februarja.

V Ljubljani imamo sicer odlično opremljeno poklicno gasilsko četo ter več prostovoljnih in industrijskih gas. čet, vendar pa vse naše gasilstvo ne bi zadoščalo, če bi požar izbruhnil na več krajih hkrati. Zato moramo nevarnost pred ognjem odpraviti, kolikor je mogoče.

Naloga in dolžnost vsakega hišnega posestnika je, da v svoji hiši stori vse, kar more preprečiti požar. Posebno velja to za središče in stare dele mesta, saj lahko samo ena malomarno urejena hiša resno ogroža vso sosesčino.

Zavarovanje hiš proti ognju je potrebno že v mirnem času, še bolj pa v vojni. Že 70 let stari gasilski red določa, da mora vsaka hiša imeti primerno število gasilskega orodja. Ze po §§ 30 in 31 tega, še sedaj veljavnega gasilskega reda, morajo hiše imeti pripravljene sode za vodo, kadi, strešne lestve, ročne brglice, sekire, krampe, lopate, eventulke na palici in ročne svetilke, razen tega pa poseben pristavek določa, da lahko mestno poglavarstvo, kadar okoliščine zahtevajo, zahteva še nabavo drugega gasilskega orodja. Take posebne okoliščine so gotovo tudi v Ljubljani nastopile z izrednimi časi.

Mestni zaščitni urad je zato predpisal poleg navedenih priprav za vse hiše še ono gasilsko orodje, ki ga zahteva »Navodilo bana za zaščito pred letalskimi napadi«. Ta »Navodila« so dobili vsi ljubljanski hišni posestniki in morajo biti po vseh hišah vidno nabita. »Navodila« predpisujejo nabavo majhne vstavljive ročne brizgalnice ali ustrežajočih kemičnih gasilskih sredstev, oziroma aparatov, eno poudo za vodo s prostornino 100—200 litrov, dve vedri za vodo, en požarni kavelj (lahko tudi lesen drog z močnim žebeljem), 1—2 lopati, sekuro, pesek v zaboju ali na kupu (da s peskom zasipamo vžigalne bombe, ker jih z vodo ne smemo polivati), gasilno metlo za pobijanje tlečih isker (t. j. 2 m dolga palica s pritrdjeno krpo) in eno lestev. Gasilski red nadalje določa, naj se mestno poglavarstvo

po komisijah prepriča, če se predpisi gasilskega reda izpolnjujejo.

Dodatek k temu gasilskemu redu govori o prepovedanih dejanjih in opuščenih ter določa, da se v hišah ne smejo zraven dimnikov, ognjišč ali na podstrešjih spravljati reči, ki se rade vnamejo.

V hišah z velikim podstrešjem in v onih, kjer ni mogoče priti iz enega dela v drugi del podstrešja, ne zadostuje samo ena garnitura hišnega gasilskega orodja, temveč je število orodja treba povečati v primeri z obsežnostjo in vrsto podstrešnih prostorov. Tudi dvoriščna poslopja morajo imeti na podstrešjih svoje popolno hišno gasilsko orodje.

Stopnišča in veže morajo biti prazne, da prehod ni oviran. Proti onim, ki teh zahtev ne bi upoštevali, določa gradbeni zakon stroge kazni, ki jih pa doslej oblast ni uporabljala. Zaradi izrednih časov bo pa mestno poglavarstvo prišlo na poslužiti se kazenskih določil proti vsem, ki bi ta opozorila omalovaževali.

Mestni gasilski urad sedaj že strogo pregleduje vse hiše. Opozorjamo hišne lastnike, naj sami uredijo vse potrebno, da ne bo treba malomarnežev kaznovati.

Sezonski delavci se še vedno vračajo

Murska Sobota, 19. februarja.

Preteklo leto so morali naši sezonski delavci marsikaj poskusiti, posebno v Franciji, kjer jih je zalotila vojna vihra. Zalostna je bila pot tistih, ki so morali bežati pred vojnim viharjem iz krajev, ki jih je Nemčija zasedla. Večina teh se danes nahaja v koncentracijskih barakah in se jim najbrže ne godi preveč dobro, ker je splošno pomanjkanje živeža. Nekaj jih je prešlo iz nezasedene Francije v zasedeno Francijo, kjer so dobili zaposlitev. Vendar jih je danes veliko, ki si želijo domov in tudi prihajajo, pa se ni preveč ne pohvalijo. Upamo, da v bodoče ne bo tolikšnega nalava za izvoz slovenske delavne moči.

Drobne

Zagreb, 20. febr. j. Včeraj je ravnanstvo zagrebske policije izdalo uradno poročilo o tem, da je izsledilo skupino 16 ljudi, ki so naredili lani več atentatov na Hrvaškem, zadnjega pa e tem, da so dinamitno patrono podtaknili pred vrata angleškega kluba v Zagrebu. Aretirana skupina je imela izdelan načrt še za nove zločine, ki jih je mislila izvesti zato, da bi s silo prevrnila sedanji zakoniti red na Hrvaškem. Pretekava se še nadaljuje, nakar bodo atentatorji izročeni sodišču.

Zagreb, 20. febr. j. Dosedanji hrvaški podban dr. Ivo Krbek je bil upokojen, na njegovo mesto je postavljen odvetnik dr. Svetozar Ivković, Srb iz hrvaške banovine.

Beograd, 20. febr. j. Včeraj je prosvetni minister dr. Krek sprejel častnike in jim dal izjavo o izpolnitvi praznih učiteljskih mest v ljudskih šolah. Minister je poudaril, da je bilo do nedavnega 1600 ljudskih šol brez učiteljev, toda že dr. Korošec je storil vse potrebno, da so dobili vsi brezposelni učiteljski kandidati svoje službe, vendar je navzile temu ostalo še precej mest praznih. Zato je bila izdana uredba, ki je skrajšala učiteljski študij za pol leta in so kandidati polagali zrelostni izpit že januarja, in so bili ekoraj vsi postavljeni na nova službena mesta. Druga uredba pa je dovoljela ministru prosvete da je mogel premestiti starejše učitelje iz šol, kjer je bilo premalo oddelkov, na tiste šole, kjer je učnih moči manjkalo. Toda ta uredba se ni dala izvesti. Zato bo ministru vzeljalo pri načinu, da se še naprej dovoli vstop gimnazijskim maturantom v poseben učiteljski tečaj, kakor se je to lani jeseni že zgodilo, po drugi strani pa bodo imeli učiteljski kandidati še nadalje skrajšan študij, dokler bo to potreba zahtevala. Po mnenju ministra dr. Kreka bo takšno stanje še nekaj časa trajalo, kajti šele čez čas bo mogoče v celoti zasedati vsa prazna učiteljska mesta.

Iz vranskega kota

Lepa slovesnost je bila pretekli terek pri nas. Vršla se je sicer v ožjem krogu, pa je bila tem bolj prisrčna. Ta dan je bil slovesno blagoslovljen novi hotel »Pri Slovancu«, katerega lastnik je zdaj veletrgovec g. Cukala Maks iz Sv. Jurja ob Taboru. Blagoslovitve se je udeležil tudi Maksov brat g. prelat in stolni dekan Franc Cukala. Navzočni so bili tudi ožji sorodniki, g. župnik Pečnak in g. kaplan Kolman iz St. Jurja, oba vranska dušna pastirja kakor tudi vranski župan g. Franc Pečovnik. Novi hotel ima vrasno opremljene sobe s toplo in mrzlo vodo in vsem udobjem, kar bo brez dvoma ugodno vplivalo na razvoj našega tujkega prometa. Želimo le, da bi božji blagoslov, katerega je prikladal vranski g. župnik dr. Mörtl, vedno ostal v tej hiši in nad vsemi njenimi prebivalci.

Nabiralna akcija za zimsko pomoč je tudi pri nas lepo uspela. Nabranih je bilo nad 4000 din, ki so se takoj razdelili med neštete reveže. Omenimo naj, da je trg sam prispeval 2000 din. Vsi tržani — razen šestih — so darovali lepe zneske. Le eden gostilničar v trgu je tako »ubog«, da ni premogel niti enega dinarja za reveže in je nabiralni površ še grdo nahrulil ter se znašel celo nad županom. Gostilničarji so res veliki »reveži«, zlasti pri nas v trgu, kamor vsi ostali reveži nosijo svoj denar. Čudno pa je to, da zaradi »revščine« dozdaj še noben gostilničar ni šel v konkurz ali pa vrnil obrtnega dovoljenja.

Posltno ravnanstvo bi prosilo, da narodi svojim organom, naj pretrgane telefonske zveze bolj hitro popravijo. Pred nekaj dnevi se je v St. Jurju podrl telefonski drog, pa zato ni bilo mogoče pet dni dobiti telefonske zveze s St. Jurjem. Ali novega droga ni mogoče postaviti v enem dnevu?

Katoliško prosvetno društvo bo prihodnje nedeljo po večernicah ponovilo veseloligo »Dva para se ženita«, ki je preteklo nedeljo žela tako velik uspeh. Prijatelji poštene zabave, pridite!

Karambol za karambolom na Dolenjski cesti

Ljubljana, 20. februarja.

Naš list je že nekajkrat poročal o karambolih pri železniškem prehodu na Dolenjski cesti. Včeraj se je zopet pripetil nov primer, podoben vsem prejšnjim. Avtomobil je pripeljal v smeri iz mesta ter zadel v železniške zapornice. Sinek je bil precej močan, tako da se je tudi vozil po precej poškodovano, vendar hujšega ni bilo. Zapornica je v spodnjem delu na desni strani vsa polomljena, posebno ker je bil sinek najjačji niže od lesenega droga. Vse te nesreče so ravno pri tem železniškem prehodu tako pogoste, da glasno opominjajo za razširjenje tega prehoda, ki je sicer že davno v načrtu. Čestokrat se dogaja, da železniška uprava niti ne more sproti popravljati teh zapornic ter se dogajajo trenja in poškodbe zapornic še v na pol popravljenem stanju. Zadržati je trčilo neko vozilo v nove zapornice, ko so bile še sveže prepleskane z rdečo barvo ter se je potem ta sveža rdeča barva poznala na vozilu, kar so potem ljudje smatrali kot svežo kri ter iskali, kdo se je do krvi poškodoval!

»Dicky!«

Bil je to le preplašen šepet. Ali ta rahli šum je silno odmeval med gozdim tramovjem, preden se je pogreznil v grobo noč, ki je tu naokrog vladala.

Usta mlade deklice so bila suha in srce ji je močno utripalo. Prvič je bilo tu strah. Ta strah je povzročilo težko veduše, niti najmanj pa ne, da bi se bala, ker bo zopet videla Dickyja...

(Malie sledi.)

Od tu in tam

Hrvaški zavod za izdelovanje zdravil je dal v promet novo vrsto insulina, ki ga rabijo sladkorno bolni, da z njim uravnava ravnostje v svoji prebavi. Doslej so insulin izdelovali v tujini in ga za drag denar pošiljali drugam. Ze pred letom dni je hrvaški zavod začel sam izdelovati to zdravilo iz nekaterih žlez goved in druge živine, katero so klali v zagrebški klančnici. Toda v zavodu so delali nove poskuse in sestavili takšen insulin, ki ne deluje le po osem ur kot dosedanj, temveč celih 24. Novi insulin se imenuje »Protaminzink insulin« in je za polovico cenejši kakor tuji. Proizvodnja v zagrebškem zavodu je tolikšna, da lahko pokrije celotno potrebo vse države, čeprav je pri nas mnogo sladkornih bolnikov.

Novo veliko delavnico za popraviljanje in izdelavo šlepov in drugih rečnih plovnih objektov bo zgradila direkcija rečne plovbe na otoku Ada Ciganlija na Donavi blizu Beograda. Dosedanja zasilna delavnica je bila postavljena na šlepe in zato v taki delavnici ni bilo mogoče postaviti večjih strojev, ker podlaga ni bila stabilna. Za novo zgradbo bodo najprej nasuli otok in ga s tem zavarovali pred poplavi. Ravnateljstvo rečne plovbe se je v ta namen že dogovorilo s dansko družbo, ki že nekaj let zasipa savsko obalo pri Beogradu, kjer bo novo veliko savsko pristanišče. Načrt predvideva, da bodo vse velike delavnice zgradili v treh letih, narkar bodo sposobne ne samo izvršiti vsa popravila na rečnih ladjah, temveč bodo lahko izdelovali doma tudi večje plovne objekte.

Zaradi preosnove Gasilske zajednice kraljevine Jugoslavije je bila sklicana seja v ministertvu za telesno vzgojo ljudstva. Vodil jo je minister Dušan Pantič, navzoči pa so bili namestnik starešine Gasilske zajednice v dravski banovini dr. A. Smajd, starešina hrvaške Gasilske zajednice Stanko Zagar, zastopnik donavske Gasilske zajednice in še dva referenta ministertva za telesno vzgojo ljudstva.

Kolesarstvo se je naglo začelo razvijati tudi v Srbiji. Tako na primer poročajo iz Pančeva, da je policija dobila prijave za 3700 koles v mestu, kar pomeni, da ima vsak deseti Pančevčan svoje kolo, toda ne zgolj za športne namene, temveč večinoma za izvrševanje poslovnih opravil. Zanimivo je po drugi strani, da je v Beogradu komaj 9000 koles. Ljudje se tam še niso navadili na to ljudsko vozilo in se rajši vozijo s tramvaji in avtobusi. V Sloveniji pa ima svoje kolo povprečno vsak šest prebivalec.

Ogromno, skoraj 4 km dolga ledena plošča se je odtrgala od stranjega ledu pod Budimpešto in začela pluti proti naši državi. Madžarske oblasti so na ta pojav opozorile naše oblasti. Pod Budimpešto so ogromne sklade ledu razstreljevali z dinamitom in se je pri tem veličanska plošča odtrgala. Naše oblasti so na pretečo nevarnost opozorile vse rečne oblasti, da bi bile pripravljene za primer, če bi ledena plošča skušala uničiti pristaniške naprave. Na madžarskem delu Donave se še vedno zbira led. Poplava je zato zavzela katastrofalni obseg. Več kot 3000 kvadr. km plošč zemlje je poplavljenih. Vsi zaščitni ukrepi so se izkazali za brezupne.

V Bački in delu Banata je poplavo povzročila podtalna voda. Pred dnevi so se vrstila poročila, da se je podtalna voda pojavila z vso silo in da je začela izpodnatati temelje hiš, ki so stale na mehkih tleh. Potem pa je voda vdrta tudi na površje in preplavila okrog 60.000 juter zemlje. Strokovnjaki razlagajo varok poplave s tem, da je to posledica lanske hude poplave kajti voda se je zarila globoko v zemljo, zaradi poznejšega obilnega deževja in zaradi letošnje nenavadno mokre zime pa ni mogla odteči. Razen tega na ni izpeljana kanalizacija, da bi se voda mogla hitro odvajati v kanale in od tam v večje reke.

Svojega prijatelja nagovoril, da sta šla kupovat vole na sejem, obenem pa obvestil razbojnika, da so ju prišli oropati. Vojislav Stevanović iz Velikega Orašja pri Smederevu je imel namen iti na sejem kupit vole. Ko je za to zvedel Živko Radojevič, se je šel k njemu domenit, da bosta šla skupaj kupovat. Dogovorjenega dne sta šla zgodaj zjutraj na pot. Toda na samoti so se pred njima pojavili trije zakrinkani razbojniki in ju napadli. Lotili so se Stevanoviča, ga pretolkli in mu odnesli 14.000 din. Stevanović se je napol mrtev privlekel do orožniške postaje in povedal dogodivščino. Sum je padel na Živo, ki je nato pri zaslišanju priznal, da je igral dogovorjeno igró in najel tri svoje znance — razbojnika, da so Stevanoviča napadli in okradli.

Velike količine tobaka je začela Turčija izvažati v Ameriko preko naših pristanišč. Nedavno so na Sušaku naložili s tobakom dva jugoslovanska parnika, ki sta krenila s tovarom čez morje. Kaže, da bo Turčija še nekaj pošilk tobaka poslala skozi naša pristanišča v Ameriko.

Veliko pretovarjalno skladišče za žito bi radi dobili Nemci v Osijeku. Nemški odposlanci so pregledali osješka rečna skladišča in ugotovili, da bi se dalo po njihovem načrtu vsak dan pretovariti po 120 vagonov žita in ga iz šlepov preložiti na železniški vagon. Vsek dan bi šla naravnost v Nemčijo po dva vlaka s 40 vagoni. Da bi se vlaki lahko v redu odpremljali, bi bil potreben nov pristaniški tir, kar bi valjalo okrog pol milij. din. Zavaljo tega so nemški zastopniki odpovali v Beograd, da bi se o tem vprašanju posvetovali z vlado. Nemci bi se pretovarjenjem v Osijeku radi dosegli hitrejši orevoz žita, ki ga ladje dovažajo iz Romunije in Bolgarije, kajti zaradi ledu na Donavi na Madžarskem je prevoz s ladjami nemogoč.

Mrliško svečo si je sam prižgal starec Mihajlo Dimitrijevič iz Zagreba, ki se je sicer preživljal s prodajanjem kostanja. Zadnje čase je bil mož bolan, ker pa ni imel obenih sredstev, si je sklenil končati življenje. Bil je tudi precej čudaški in samotarski. Pred dnevi pa ga je gospodinja našla mrtverta. Preden ga je našla, je bil bolan in ga je dosegla s prezezanjem vratom. Zraven trupla je dosegla dve sveči, v rokah pa je mrljč držal dolg kuhinjski nož. Preiskava je določila, da se je mož pred smrtjo še spovedal, si prižgal potem svečo, nato pa si sodil sam.

Spretnega trika so se poslužili zagrebški pekli, da bi izsilili podražitev ljudskega kruha. Ukinili so provizije preprodajalcem kruha, v glavnem mlekarjem, rekoč, da se je moka podražila in da ne morejo več dati provizij. Mlekariji so se obrnili na oblasti in tam so rekli, da se enolna moka ni prav nič podražila. Za vse se je začela zanimati policija, ki je 70 peklov obtožila, češ da so z razširjanjem neresničnih vesti skušali zbežati javnost in dosegli podražitev kruha, obenem pa so z ukinitvijo dobave kruha mlekarjem hoteli vse odjemalce navezati nase in si tako povečati dobiček.

Podtalna voda uničuje tudi v Djakovu hiše, ki so bile slabo zidane ali pa imajo nizke temelje. Zaradi obilne vlage se je pod vrhno plastjo zemlje nabralo dosti podtalne vode, ki je razrahljala temelje, narkar so se hiše začele rušiti. Deset hiš se je tako že sesulo, okrog 50tim pa grozi enaka usoda. Oblasti so pregledale te hiše in odredile, da jih bo treba poleti podreti, ker bodo sicer stanovalci v stalni nevarnosti. Gorje pa je toliko večje, ker bivajo v teh hišicah samo revni ljudje, ki so si s skromnimi zaslužki postavili male bajte.

Slovesna izjava ameriških Slovencev ob smrti pokojnega voditelja dr. A. Korošca

Ljubljana, 20. februarja.

Ameriški listi, ki so te dni prispeli v Ljubljano, poročajo o veličastnem vseslovenskem ljudskem shodu ob smrti pokojnega voditelja dr. Antona Korošca. Zborovanja so se udeležili naši ljudje vseh prepričanj ter so sprejeli naslednjo slovesno izjavo:

Slovenci, zbrani na žalnem shodu v spomin umrlega dr. Antona Korošca, izjavljamo: »Globoko je odjeknila v naših srcih vest o smrti velikega državnika jugoslovanskega ljudstva in voditelja katoliških Slovencev, dr. Antona Korošca.

Čeprav živimo daleč od rojstne domovine, smo spremljali njegovo delo ter vedno obudovali njegovo izredno državniško sposobnost in uvidnost. Njegova borbenost in njegov pogum od ustvarjanja Jugoslavije pa do zadnjega utripa njegovega srca, sta morala vsakega, prijatelja in trezno sodečega neprijatelja, napolnjevali s spoštovanjem.

Ko so mnogi malodušno oklevali, dr. Korošec ni okleval, temveč se krepko boril dalje za svoje vzore in zanje tudi trpel.

Iskreno sožalje izražamo zlasti našim rojakom v stari domovini, ker z izgubo tega izrednega moža in voditelja je slovenski narod zadel težak udarec.

Z izredno zmožnostjo je razširjal ideje in smernice svojega soborca, prerano umrlega dr. Janeza Ev. Kreka.

Zdravstveno stanje naše Ljubljane

Naše mesto lahko prištevamo k najbolj zdravim mestom

Mestni fizikat ljubljanski je izdal poročilo o zdravstvenih razmerah in boleznih, ki so bile v zadnjem letu v našem mestu. Mestni fizikat se nenehoma trudi kako zmanjšati ali celo zatreti bolezenske kali in odstraniti vsaka obolenja. Pri tem poslu ima fizikat srečno roko, kar nam povedo tudi številke, ki jih bomo v tem sestavku navedli.

Število prebivalcev v Ljubljani je znašalo po policijskih prijavah 87.780. Cela mestna površina meri 68 m² in nekaj čez, tako da je gostota prebivalstva 1300 na km². Prebivalci stanujejo v 6693 hišah.

Leta 1940, je bilo v Ljubljani rojenih skupno 2473 otrok vsehvi mrtvorjene. Zakonskih je bilo 961, nezakonskih pa 83. Dečkov se je rodilo 534, deklic pa 524. Na 1000 prebivalcev odpade 12,02 rojstev, nekaj manj kakor leta 1939, ko je znašalo to število 12,357. Značilno za čas, v katerem živimo, je dejstvo, da je vsako leto manj tretjih, četrtih in nadaljnjih porodov.

Meščani umirajo v visoki starosti

Lani sta umrli 902 osebi. Umrljivost Ljubljančanov je bila torej 10,25 na 1000 ljudi. Razen domačinov so umrli lani v Ljubljani še 604 nedomačini. Kateri pa so bili smrtni vzroki pri domačinih? Ostarelost jih je pobrala 244; za boleznimi srca in žil jih je umrlo 117, za rakom in novotvorbami 100, potem pa slede številke umrlih za živčne in duševne bolezni, jetiko, boleznimi dihal itd.

Grozeča je številka smrti zaradi raka in novotvorb, dalje pri novorojenčkih in samomorih. Slednjih dveh je bilo zadnje leto 59 in 23. Velika je bila umrljivost malih otrok do 1 leta. Umrlo jih je 92. Velika je tudi številka umrlih oseb, ki so dosegle starost med 31 in 35 letom. Da je smrt pobrala res največ priletnih ljudi, kaže tudi številka, ki pravi, da je odšlo v več-

Športne vesti

S Švico

so naši izgubili 13:0

Včeraj se je začel v Garmisch-Partenkirchenu hokejski turnir, ki se ga udeležuje sedem državnih reprezentanc. Naši hokejisti, ki so odšli v Ga-Pa v ponedeljek, so morali že včeraj nastopiti proti enemu najmočnejših hokejskih moštev in sicer proti Švici. Od tekme med tema dvema moštvoma ni bilo pričakovati veliko, vsaj za naše ne. Poraz je bilo treba pričakovati že v naprej. Vprašanje je bilo le sorazmerje golov; pred dvema leti so bili namreč naši hokejisti od istega nasprotnika sprejeli kar 23 golov. Včeraj je bilo malo boljše. Deset golov je bilo manj. Rezultat tekme se glasi 13:0 za Švico. Švicarji so bili v vseh treh tretjinah igre močnejši nasprotnik, ki je naše igralce potisnil popolnoma v obrambo. Naši so se branili precej kolikor so se mogli, pri tem pa so igrali precej ostro tako, da je moral sodnik večkrat izključiti nekatere naše igralce. Včasih so igrali celo samo po štirje. Najboljši med našimi je bil golman Ivo Rihar.

Naši so nstopili v postavi: Rihar, Zitnik, Pogačnik, Stipetič, Pavletič, dr. Gogala, Groginič, Eržen, Aljančič in Morbacher.

Poleg tekme med Švico in Jugoslavijo so igrali še Švedi in Romuni. Švedi so z lahkoto odpravili Romune z 6:0.

Najzanimivejša pa je bila tekma med nemško in slovaško hokejsko reprezentanco. Slovaki so se držali odlično in so v prvih dveh tretjinah celo vodili z 1:0. Šele v tretji tretjini je Nemcem uspelo izenačiti in dati nato še dva gola. Rezultat je bil 3:1 za Nemce.

Jugoslovanska reprezentanca igra danes dopoldne ob 10.30 z holandsko reprezentanco.

Izjava svetovnega prvaka Bernauerja o Planici

Svetovni prvak Gustl Bernauer je o naši skakalnici v Planici, ki je največja skakalnica na svetu, izjavil sledeče:

»Zame je bil pravi užitek, da lahko prvič skakem na tej zares prvovrstni skakalnici. Dne 8. marca sem skočil štirikrat: 77, 77, 83 in 78 m. Naslednji dan so se mi posrečili spet štiri skoki: 83, 93, 99 in končno zaželenih 100 metrov! Naslednji dan, ko se je kvaliteta snega spremenila, nisem več mogel skočiti 100 metrov. Skupaj z nemškimi in jugoslovanskimi tovaršmi smo izvedli v ohih dneh vsaj skupaj 156 skokov v dolžini 9316,5 metrov, od vseh teh skokov pa se jih samo šest ni posrečilo! Dokaz, da je skakalnica naravnost dovršena!«

Tako je izjavil dopisniku nemške agencije Europa Service znameniti smučar Gustl Bernauer o naši sijajni skakalnici, ki je zaradi nevoščljivosti severnjakov FISO ni hotela priznati štiri leta! Ali jo bo končno zdaj? To krivico je na vsak način treba popraviti!

Užalošeni zaradi izgube voditelja slovenskega naroda, mi, Ameriški Slovenci, slovesno izjavljamo, da hočemo ostati zvesti idealom dragega pokojnika in skupno z rojaki v rojstni domovini delovati za združenje vseh Slovencev.

Naj se Slovincem vrne slovenska zemlja! Ameriški Slovenci utemeljujemo te svoje pravične zahteve na podlagi naših idealov, na katerih stoji naša velika demokratska domovina, Zedinjene države ameriške. Te zahteve postavljamo na podlagi humanitarnih načel, kakor jih je učil nesmrtni Woodrow Wilson in kakor jih uči največji človekoljub, predsednik Franklin Delano Roosevelt.

»Naše geslo je in bo: Na svoji zemlji svoj gospod!«

Odbor za sestavo spomenice:

Rev. Milan Slaje, Rev. Matt Jager, Rev. Julius Slapšak, James Debevec.

Zbor je sprejel poleg zgornje spomenice tudi izjavo vdanosti naši novi domovini:

Izjava pravi:

»Ko izražamo sožalje jugoslovanski vladi nad izgubo velikega državnika dr. Antona Korošca in posebej svojim slovenskim rojakom nad izgubo velikega voditelja, pa izrekamo vdanost naši novi domovini, Zdrženim državam ameriškim. Ponosni in srečni smo, da smo državljani nje, ki edina še visoko in krepko drži zastavo svobode in resnične demokracije. Bog blagoslovi Ameriko!«

Rev. Milan Slaje, Rev. Matt Jager, Rev. Julius Slapšak, James Debevec.

Zbor je sprejel poleg zgornje spomenice tudi izjavo vdanosti naši novi domovini:

Izjava pravi:

»Ko izražamo sožalje jugoslovanski vladi nad izgubo velikega državnika dr. Antona Korošca in posebej svojim slovenskim rojakom nad izgubo velikega voditelja, pa izrekamo vdanost naši novi domovini, Zdrženim državam ameriškim. Ponosni in srečni smo, da smo državljani nje, ki edina še visoko in krepko drži zastavo svobode in resnične demokracije. Bog blagoslovi Ameriko!«

Število prebivalcev, ki iščejo zaradi slabih socialnih razmer brezplačno zdravljenje v mestnem ambulatoriju, je stalno visoko. V lanskem letu je iskalo zdravniško pomoč 2106 oseb. Vseh ordinacij je bilo izvršenih 9648. Veliko je bilo nakazanih zdravniških obsevanj, kopeli, pregledov itd. Obiskov na domu je bilo izvršenih 2087.

Reševalna postaja

Mestna občina sama vzdržuje moderno opremljeno reševalno postajo z izvežbanim osebjem. Reševalci so obenem poklicni gasilci. Reševalci so v zadnjem letu prepeljali 5071 oseb. Nujno bo treba reševalcem dati samo reševalno delo, ali pa povečati kader teh ljudi, saj je vendar jasno, da sorazmerno majhno število reševalcev ne more opravljati iz leta v leto naraščajoče število prevozov. Kdor pozna požrtovalno delo reševalcev, jim mora dati vse priznanje, obenem pa bo videl, da le ne gre, da so reševalci v službi kar noč in dan, po dan ali dva. — Za strokovno izobrazbo je bil prirejen za vse nove reševalce in gasilce poseben tečaj, ki je obsegal 40 ur predavanja iz prve pomoči, higijene in zaščite pred različnimi napadi.

Nalezljive bolezni

V letu 1940, je bilo največje število na škrlatinki obolelih — 157, še mnogo večja številka pa je zahtevala davica — 418, šele znatno zadaj je bolezen šena in drugih nalezljivih bolezni. Kljub vsem naporom zdravnikov je število na davici in škrlatinki obolelih raslo. Da ne bi nastopila davica med otroki v primeru evakuacije, je bila v preteklem letu odrejeno obvezno cepljenje proti davici.

Nizek odstotek jetike

Za presojo zdravstvenega stanja večjega mesta je važna umrljivost za jetiko. V letu 1940, jih je umrlo zaradi jetike v Ljubljani le 7,05 na 1000 prebivalcev. Na to nizko številko smo lahko ponosni in moramo v tem pogledu Ljubljano prištevati med najbolj zdrava mesta na svetu.

Domačinov je lani umrlo za jetiko 62. Kakor je iz poročila razvidno, je jetika zahtevala največ žrtev v starosti med 15 in 20, ter 30, in 40. letom. Največ so umirali za jetiko delavci in uradniki. Protijetični dispanzer je izvršil lani 9759 pregledov. Rentgenoloških pregledov je bilo 4701. Dispanzerske sestre so izvršile 301 obisk na domu.

Zalostna in porazna je statistika spolnih bolezni. Številke pri spolnih boleznih gredo v stotine. Za to žalostno dejstvo nosijo največ krivde neurejene socialne razmere, slaba vzgoja, propadanje družin, nezmožnost mladih ljudi, da bi si ustvarili družinsko življenje itd.

Rak nevarno narašča

100 Ljubljančanov je lani umrlo za rakom in drugimi novotvorbami. Skupno šo z drugimi ljubljancani je umrlo za rakom 135 oseb. Umiranje za temi boleznimi je iz leta v leto večje. Tudi lani je umrl na raku in drugih zlih novotvorbah več žena kakor moških. Vzrok tej razliki je relativno čisto obolenje maternice in prsne žleze na raku.

Občni zbor Turing kluba v Mariboru

Maribor, 20. februarja. V lovski sobi hotela »Orel« je bil snodi letošnji redni letni občni zbor podružnice Jugoslovanskega turing kluba v Mariboru. Občni zbor je vodil dolgoletni predsednik kluba ravnatelj Josip Loos, ki je podal temeljito poročilo o stanju našega turinga v preteklem letu. Povdaril je, da so sedanje splošne razmere najbolj hudo prizadele ravno športno udejstvovanje v turizmu. Motoristični turing je močno trpel radi znatnih omejitev motornega prometa, pa tudi udejstvovanje drugih športnih panog v turizmu so močno ovirale razne omejitve, ki so jih narekovale obstoječe prilike. V tem tesnem okviru danih možnosti se je torej moralo gibati delovanje kluba v preteklem letu, vendar pa je klub tudi v tem okviru dosegel lepe uspehe ter se ponovno uveljavil. Iz izčrpnega tajniškega poročila, je bilo razvidno, da je bilo notranje delovanje kluba tudi v preteklem poslovnem letu živahno. O mednarodnem turingu v preteklem letu sploh ne moremo govoriti, ker praktično sploh ni bilo možnosti za turistična potovanja v inozemstvo in iz inozemstva v našo državo. V zvezi s tem je izredno močno padlo tudi poslovanje z izdajanjem mednarodnih turističnih dokumentov. Največjo pozornost je posvetil klub v preteklem letu pospeševanju domačega turinga. Podružnica je tesno sodelovala z ljubljansko posestimo in s centralo kluba, pred-

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer: sko stanje	temperatura: naj. v. naj. noč.	temperatura: naj. v. naj. noč.	relativna vlaga: v. naj. noč.	oblačnost: v. naj. noč.	Veter: (smern. jakost)	Pada-vine: m/m	Vrsta
Ljubljana	752.1	8.8	0.6	96	10	SW ₂	—	—
Maribor	751.3	6.2	-3.0	90	10	0	—	—
Zagreb	749.6	13.0	1.0	90	3	0	—	—
Belgrad	750.2	15.0	6.0	80	5	SW ₁	—	—
Sarajevo	752.7	10.0	0.0	80	7	0	2.0	dež
Vis	750.5	9.0	5.0	90	10	NNE ₃	—	—
Split	750.0	14.0	7.0	70	10	NE ₂	—	—
Kumbar	748.9	14.0	11.0	70	10	ENE ₂	3.0	dež
Žirje	751.5	11.0	7.0	90	10	SE ₂	—	—
Dubrovnik	749.2	14.0	11.0	70	10	SE ₂	3.0	dež

Vremenska napoved: Pretežno oblačno s padavinami in zmerno hladno vreme.

Koledar

Danes, četrtek 20. februarja: Eleverij, šk. Petek, 21. februarja: Feliks, šk.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gar-tus, Moste — Zaloška 47.

»Bohemi večer« za Bolniški fond gledaliških igralcev bo na pustni terek pri Mikliču. Za zabavo bo skrbel nov, pester spored, ki ga bodo izvajali gledališki umetniki pod vodstvom g. D a n e s a. Za prireditev je veliko zanimanje, zato po-hiti-te z nakupom vstopnic v predprodaji pri oper-ni blagajni.

Predavanje Pedagoškega društva. V ponedel-jek, dne 24. t. m. priredi Pedagoško društvo aktualno predavanje g. dr. Vinka Bruma o temi »Pedagoški pomen tujih kultur, ob 18 v pred-a-valnici Mineraloškega instituta na univerzi. Vstop-nine ni.

Spored koncerta na dveh klavirjih, ki bo ju-tri ob 20 v mali Filharmonični dvorani: Mozart: Sonata, Brahms: Variacije, Chopin: Rondo, Rahma-ninov: Druga mala suita. Koncert izvajata Marta Osterc in Silva Hraševac. Začetek ob 20. Vstopnice v Matični knjigarni.

Aeroklub. Danes ob 6 občni zbor v Kazini.

Slikar Frane Klementič zaključuje danes svo-je jubilejno razstavo. Zato opozarjamo vse, ki si je niso ogledali, na današnje zadnje priliko! Raz-stava je odprta od 9—17, zlasti velike pozornosti so bile od ljubiteljev in interesentov — mecenov deležne njegove mojstrske pokrajine. Ne zamu-dite!

XVI. prosvetni večer bo v petek dne 21. t. m. ob 8 v franč. dvorani. Večer bo posvečen narod-nim pesmi.

Nemški konzulat v Ljubljani nas naproša za objavo naslednjega: Nemška radijska od-dajna postaja »Alpen« (nova oddajna postaja v Gradcu) odda vsak dan na valu 338,6 (886 kHz) v času od 6.30—6.45, 18.15—18.30, 20.15—20.30 nemška poročila v slovenskem jeziku.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20

Četrtek, 20. februarja: »Cigani«. Red A. Petek, 21. februarja: Zaprti. (Gostovanje v Celju: Zaprti vrata).

Sobota, 22. februarja: »Šesto nadstropje«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 23. februarja ob 15: »Snežulčica«. Mladinska predstava. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20: »Cigani«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20

Četrtek, 20. februarja: »Sabska kraljica«. Red Četrtek. Gostovanje Josipa Gostiča, tenorista za-grebške Opere.

Petek, 21. februarja: Zaprti. (Generalka). Sobota, 22. februarja: »Tri stare škatle«. Opereta. Premiera. Izven.

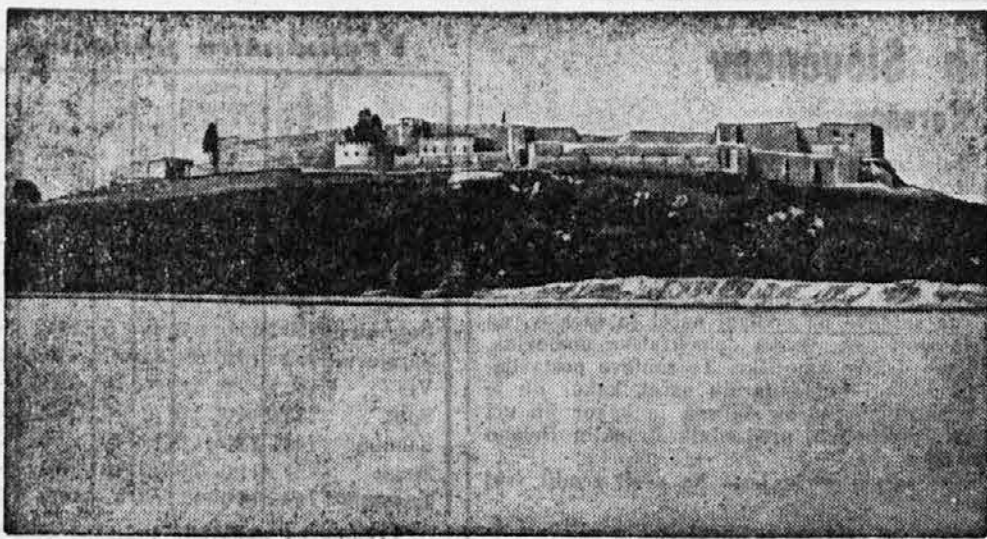
Nedelja, 23. februarja ob 15: »Pri belem ko-njičku«. Izven. Znižane cene od 80 din navzdol. — Ob 20: »Tri stare škatle«. Izven.

Walter Kollo je znan nemški komponist iz polpretekega časa, ki je napisal več operet med deli, ki so posebno ugajala in doživela mnogo repriz, ki so »TRI STARE ŠKATLE«. Delo je pisano za vodilno žensko vlogo, kuharico Katro, ki je igrala v pevsko zelo učinkovito. Vloga zahte-va od igralcev mnogo humorja in komike, odre-zavosti in živahnega temperamenta.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 20. februarja ob 20: »Lepa Vida«. Gostovanje Danilove in Kralja, članov ljubljanske drame.

Večje uradne prostore potrebuje neki tukajšnji urad. Ponudbe z navedbo števila sob in na-jemnine na oglasni oddelek pod »Uradni pro-storci«.

Stara turška trdnjava v Dardanelah, ki so zadnje dni spet različne stopile v ospredje, odkar sta Bolgarija in Turčija podpisali skupno izjavo, da druga druge ne boste napadli, tudi če se v Bolgariji zgodi »karkoli«. V Nemčiji, ki ima ob bolgarski meji, če ne morda že tudi v Bolgariji sami, zbrano močno vojsko, pravijo, da je s podpisom bolgarsko-turške izjave Anglija doživela nov diplomatski poraz, v Ameriki pa razlagajo, da gre predvsem za Dardanele.

General Wavel — »Napoleon današnje dobe« Štirje razlogi, ki so omogočili britanske zmage v Severni Afriki

Veliko pozornost je te dni vzbudil članek, ki ga je prinesel atenski časopis »Varadina« in v katerem podaja razgovor svojega posebnega dopisnika iz Kaira z brez dvoma velikim britanskim vojskovodjem na afriških bojiščih, generalom Wavelom. Poročevalec se najprej bavi z osebnostjo omenjenega angleškega generala in med drugim pravi: »General Wavel je največji vojskovodja Afrike in najpomembnejša vojaška osebnost. Lahko bi ga imenovali nekakega Wellingtona britanskega cesarstva.«

V naslednjem »Varadini« prinaša še naslednje besede, ki jih je general Wavel spregovoril pred grškim časnikarjem, poročevalcem iz Kaira:

»Štirje glavni razlogi so, ki so privedli do naše zmage v Severni Afriki. Prvi je odlično sodelovanje naših kopenskih, pomorskih in letalskih sil. Drugi razlog je v velikih sposobnostih častnikov, ki jim poveljujem in ki so vodili vse vojaške operacije. To so general Wilson, general O'Connor ter drugi častniki, ki so poveljevali indijskim četam, prav ti, ki so prve vkorakale v Sidi el Barani. Tretji razlog, ki je pomagal k tem našim zmagam, je neverjetna hrabrost in vzdržljivost naših vojakov, ki so se borili pod okoliščinami, kakršnih dozdaj še niso

poznali. Prodrli so tako hitro, da sovražnik ni mogel urediti svojih čet po velikem porazu pri Sidi Baraniju. Zadnji razlog pa je v tem, da je bilo oskrbovanje čet brezhibno in da je vse funkcioniralo kar najbolje. Težko si je misliti, da bi se čete drugače mogle oskrbovati z vsemi potrebnimi vojaškimi stvarmi in hrano v trenutku, ko so bile tisoč kilometrov od svojih oporišč. V tem oziru so se zlasti odlikovali vojaki s Cipra.«

Potem je general Wavel atenskemu dopisniku pokazal brzojavko, ki jo je prejel od poveljnika grške vojske generala Papagosa, nato pa nadaljeval:

»Mi radi priznamo, da so bili naši grški zavezniki prvi s sijajnimi zmagami v Albaniji, kar je bil težak udarec za Italijo. Grški uspehi niso imeli samo krajevnega pomena. Te zmage so vplivale na ves potek vojne.«

Atenski časopis na koncu pristavlja še naslednje:

S temi besedami je general Wavel končal razgovor z grškim časnikarjem. To je bil razgovor z Napoleonom današnje dobe, z možem, ki je v petdesetih dneh uničil italijansko vojsko četr milijona mož.

21 držav na velesejmu v Lipskem

»Tudi podjetja v Jugoslaviji bodo postavljena pred nove naloge«

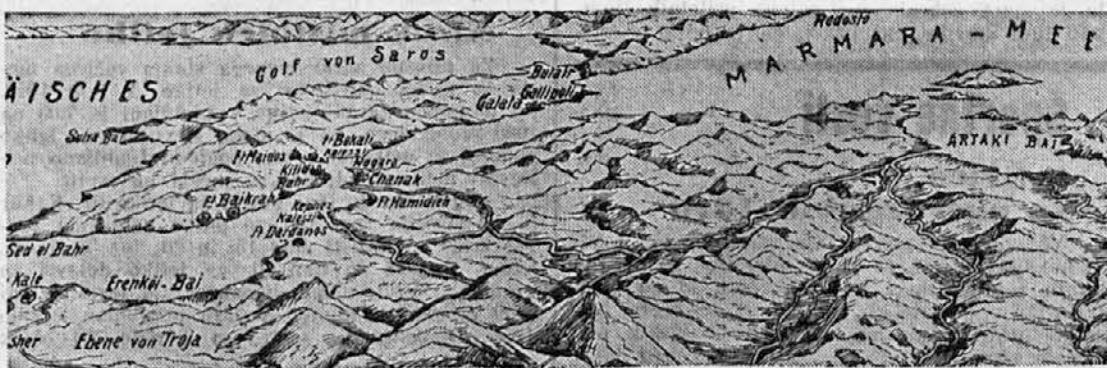
2. marca bodo v Lipskem odprli spet pomladanski velesejem, ki bo že tretji v sedanjih vojni. Nemški dopisniški urad »Dunav« iz Berlina poroča, da se mu je posrečilo zbrati že zdaj nekaj zanimivih podatkov o tej prireditvi. Poudarja celo, da se iz obvestil, ki jih je dobil iz Berlina, Lipskega in pri nekaterih vodilnih nemških industrijskih podjetjih, že zdaj vidi, da tudi letošnji velesejem v Lipskem ne bo prav nič zaostajal za tistimi v mirnem času. Med drugim navaja naslednje podatke:

»Na velesejmu bo 6500 razstavljalcev. To je več kot na vseh drugih nemških velesejmi skupaj. Nekateri oddelki na letošnjem spomladanskem velesejmu bodo celo še razširjeni, na primer oddelki, kjer bodo razstavljeni tekstilni izdelki. Razstavljalci bo n. pr. 800 predilnic, tkalnic in tovarov blaga za obleke. Celotni oddelki, kjer bodo razstavljalci živila, papir in pisarniške potrebščine, bodo morali razširiti — pravi nemški dopisniški urad »Dunav«. Usnje, nakit, galanterijsko blago in umetniške obrtniške izdelke bo razstavljal 1500 ljudi, prav toliko tudi hišne potrebščine in pohištvo, dalje papir in druge stvari, ki se uporabljajo po raznih uradih, okrog 800, igrače in glasbila pa okrog 600.

Na tem spomladanskem lipskem velesejmu pa ne bo razstavljal samo Nemčija — nadaljuje »Dunav« — pač pa še 21 drugih držav, 18 od teh — med njimi tudi Jugoslavija — pa bo priredilo velike kolektivne razstave. Prvič bo letos razstavljal svoje stvari Španija. Italija je za letošnji velesejem svoje prostore znatno razširila. V Lipskem se bo torej letos nudila priložnost videti razstavljene stvari iz vseh jugovzhodnih držav, ki se vojne ne udeležujejo, dalje Nizozemske, severnoevropskih držav in sovjetske Rusije. Do zadnjega kotička bo napolnjenih vseh 24 ogromnih velesejskih paviljonov.

Potem, ko sta odpadli kot dobavitelji Anglija in USA, je ostala Nemčija edini dobavitelj industrijskih izdelkov — pripominja »Dunav« in nada-

lje: »Težava novega položaja zdaj ni v nemških možnostih dobave, pač pa v dobavi možnosti tistih držav, s katero Nemčija trguje. Z ozirom na to bo ena glavnih nalog v mesecu januarju ustanovljenega ministristva za oskrbo, da z daljnosežnim načrtom po stalnih načelih uredi poljedelsko proizvodnjo in proizvodnjo predelovalne industrije, kakor tudi razdelitev njenih pridelkov in izdelkov za notranji trg in za izvoz. Podjetja v Jugoslaviji bodo na ta način postavljena pred naloge, pri katerih ji bodo mnogo koristile skušnje nemških tovarnarjev. Pri tem mislimo na razne nove načine konzerviranja poljskih pridelkov in sadja, na umetna gnojila, na nove gradbene metode in gradbeni material, ki bi prihranili delo, čas in stroške, na proizvodnjo in predelovanje celuloze in celulozne volne, na prve vrste umetne smole, lahkih kovin itd. Da se n. pr. vžigalniki, cigaretna škalljica, zdravilna sredstva,

Celotni pogled na dardanelsko ožino, po morskem cestu iz Egejskega v Marmorsko morje.

kuhinska posoda, ženske nogavice, razne vrste svetilke, igrače, harmonike itd. — zaključuje svoja izvajanja »Dunav« — v neomejenih množinah lahko nabavijo preko Lipskega, res ni več treba poudarjati. Dejstvo, da bodo tovarnarji in trgovci iz Jugoslavije na pragu petletnega načrta lahko našli obilico praktičnih pobud in da bodo obenem lahko navezali številne važne poslovne stike — bo verjetno največji uspeh tega nemškega spomladanskega velesejma.

Tudi Molotov je rekorder

Včasih so državniki tako preobremenjeni z raznimi naslovi, da morajo imeti gotovo tajnika, ki jim vsako jutro prebere, kaj vse so. Ruski državnik Molotov pa ima menda glede tega svetovni rekord. On je predsednik sveta ljudskih komisarjev, ljudski komisar za zunanje zadeve, član osrednjega odbora komunistične stranke, član političnega biroja komunistične stranke, poslanec najvišjega sveta sovjetskih republik in končno še poslanec šestih sovjetskih okrožij. Kakor vidimo, v Rusiji niso skopi z oblaganjem časti in morda zaradi tega razni ljudje tako radi škilijo tja, kajti kjer je čast, je drugo vse navrženo. Sicer pa v imperialističnih državah toliko naslovov za enega samega človeka ni nič posebnega.

Zapustil nas je »kralj konzerv«

Na svetu je vse polno kraljev, in sicer takih, ki imajo in ki nimajo pod palcem. Toda za tiste, ki nič nimajo, se svet bolj malo briga. Če pa odide na oni svet tak, ki kaj ima, se takoj izve. Tako je odšel s tega sveta »kralj konzerv«, Homard Heinz iz Pittsburga. Bil je prvi, ki je začel trgovati in prekrbovati svoje sodobnike s konzervami. V Kaliforniji je nasadil velike plantaže s paradižniki, ki jih je potem začel razpošiljati v konzervah okrog. Znal je Amerikance prepričati, da je paradižnik tak sadež, ki gre k vsaki jedi. Najbolj znane so bile njegove konzerve, v katerih je bila juha, ki si jo lahko takoj jedel.

Vztrajnost posebne vrste

Včasih se dobe ljudje, ki so izredno vztrajni in se z vso silo zagrizajo v delo. Med takšne spada tudi mehanik Petermann iz Švice. Naredil je Eifflov stolp, seveda ne tako velikega kakor ga imajo v Parizu. Ta njegov stolp je velik komaj dva metra in tehta 15 kilogramov. Vsi deli stolpa so iz kovine, iz katere so narejene škallje za konzerve in teh delov je nič manj, kakor petinajst tisoč. Stolp je veren posnetek originala in ima tudi stopnice ter štiri električna dvigala, kakor original. Seveda ta stolp, za katerega je porabil vztrajni Švica trinaest let pridnega dela, vzbuja povsod pozornost in če obrnemo vse po duhu časa, ne moremo drugega reči kakor to, da s takimi ljudmi ne bi bilo dobro tekmovali.

Skladišče skalpov

Neki ameriški učenjak je na svoje veliko presenečenje našel skladišče indijanskih skalpov, skrito na nekem samotnem kraju v Coloradu. Zraven so bile tudi neke listine, iz katerih se je dalo razbrati, da je to nenavadno skladišče pripadalo neki neznani indijanski sekci, ki je po svojih verskih prepričanjih bila dolžna opravljati ta grozoviti posel skalpiranja. Vsak je moral premagati in ubiti vsaj enega sovražnika ter mu eneti kožo z lasmi vred z glave. Ko pa je časoma tudi v to kraje prodrla civilizacija, je bilo z vsakim dnem težje izpolnjevati takšne čudne verske dolžnosti. Ko je nazadnje ostal le še en sam član te sekte in ni imel torej nobenega naslednika več, je zbral vse »trofeje« in jih shranil na samotnem kraju, kjer jih je zdaj našel ameriški raziskovalec.

Amerikaneec Fred Woleott, novi svetovni rekorder v teku čez ovire.

Stvari, ki so vsak dan na vrsti: Glina

Glina je jedrnat krhka in gručava rudnina, katero čutimo med prsti opolzko, kot bi bila mastna. Vodo in tudi nekatere druge tekočine, posebno olje, vpija hlastno, vendar ničesar ne prepušča. Z vodo nasičena se mehča ter postane tenljiva in gnetna kot testo.

Glina se dobi povsod, kjer prepereva ali prhni živec ali živčnato kamenje. Zelezove spojine ji dajo rumeno ali rdečo barvo. Poogljeni ostanki organizmov pa obarvajo glino sivo ali črno. Zato postane rumena ali rjava glina, ako jo žgemo, rdeča, sivočrna in bela. Segreta do 800 stopinj Celzija odda vodo in otrdi, toda se ne tali.

Imamo več vrst glin. Čisto glino imenujemo kaolin ali porcelanka, ki je bele, rumenkaste ali sivkaste barve. Največ kaolina kopljejo na Češkoslovaškem, v Nemčiji, na Kitajskem in Japonskem. Pri nas ga v nekaj v Črni pri Kamniku. Rabi se za izdelovanje porcelana, ki v glavnem poteka takole:

Iz porcelana odstranijo pesek na ta način, da jo dobro premešajo z vodo. Pesek je težji in pada na dno. Voda s kaolinom se preceedi v drugo posodo, kjer se pusti, da se kaolin sesede. Očiščenemu in dobro zmletemu kaolinu dodajo v prah zmletega živeca in kremenjaka. To zmes temeljito premešajo. Nastalo testo oblikujejo na lončarskih kolovratih ali kalupih v raznovrstne posode. Te na zraku osušijo in nato žgejo v pečeh. Peč ima več oddelkov, ki so razvrščeni drug nad drugim. Posodo pražijo najprej v najvišjem oddelku (toplina 800 stopinj Celzija). Nato jo vzamejo ven, ohladijo in namažejo z osteklinjo. To je vodna zmes v prah zmletega kremenjaka in živeca. Nato jo zopet žgejo v srednjem oddelku. Dočim ostane kaolin v vročini neizpremenjen, se vse primеси stalijo in zamaše luknjice, a živec se na površini strdi v steklo podobno prevlako (glazuro).

RADIO

Program radio Ljubljana

Petek, 21. febr.: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11. Soliska ura: Pred poštnim okencem (M. Demšar) — 12. Naše narodne (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13. Napovedi — 13.02 V bratskem zagrljuj. — Spored jugoslov. glasbe (Rad. ork.) — 14. Poročila in objave — 14.10 Tujskoprometna poročila: Po stranskih potih na smučeh — 17.30 Z našega juga (plošče) — 18.10 Zenska ura. Socialne datjave in gospodinja (gđ. Vika Penca) — 18.30 Plošče — 18.40 Francoščina (dr. St. Leben) — 19. Napovedi in poročila — 19.30 Otok Kreta (dr. Roman Savnik) — 19.50 Poročila o izseljencih — 20. Rezervirano za prenos — 21.30 Mandoline in balalajke (plošče) — 22. Napovedi in poročila.

GENERAL KRIVICKI

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Franza Fischerja so popisovali kot glavnega odjemalca v tej banki. Poznal sem Fischerja od leta 1920 in sem delal z njim leta 1923, ko je šlo za to, da bi organizirali vojaško povejšto za nemško komunistično stranko. Vedel sem tudi, da je dosti let bil v sovjetski vojniški službi in da je delal pod nadzorstvom »Alfreda«, nekega našega vodilnega uradnika v tujini. In vedel sem še, da je »Alfred« od leta 1927 večji del svojega časa prebil v Združenih državah.

Med Fischerjem in menoj je bila tudi osebna vez. Poznal in cenil sem njegovo mater, staro revolucionarno borilko, sijajno postavbo v nemškem komunističnem gibanju. (Ne gre pa je za menjavati z Rutho Fischerjevo.)

Med svetovno vojno so v njenem stanovanju ustanovili Spartakovo zvezo pod vodstvom Karla Liebknechta. Franz je zrasel v ožračju družabnega upora. Čeprav sem pozneje izgubil zvezo z njim, sem bil prepričan, da je še vedno skozi in skozi idealist. Ponarejanje denarja za lastno korist bi bilo zanj nemogoča reč. Svojo vlogo v zadevi Sass & Martini je moral igrati na politično zapoved. Skratka, ni nisem več dvomil: če je Fischer imel roke zraven, je bila zraven Moskva.

Še več: v poročilih po listih sem prepoznal priljubljeno sovjetsko zvijačo. Nakup stare banke po skupini »kanadsko-ameriških« denarnikov, ki jih ni bilo mogoče prijeti, ki so pa svoje deleže spet takoj obrnili v korist nekega gospoda Simona, o katerem se je izkazalo, da se je vlekel za koristi Pavla Rotha — vse to je bilo slepilo, ki ga je naša vojniška služba po navadi uprizarjala. Staro berlinsko banko so očitno kupili, da bi pri

razširjenju ponarejenih bankovcev vplivali javnosti zaupanje.

Iz »Berliner Tageblatt« sem zvedel, da je Franz Fischer 10. decembra 1929 plačal pri banki Sass & Martini znesek devetnajst tisoč dolarjev v bankovcih po sto dolarjev. Sass & Martini so spravili bankovce pri Nemški banki, ki jih je del poslala National City Bank v New York.

Ker so to bili bankovci staroške vrste v večji obliki, kakor jih tedaj v Ameriki že niso več izdajali, so ob pritoku v Zvezno rezervno banko v New Yorku vzbudili nekaj pozornosti. Pri drobnogledni preiskavi so strokovnjaki ugotovili, da gre za ponarejenke neke vrste, katero je ameriška državna zakladnica že poznala.

Dne 23. decembra so iz New Yorka brzojavili v Berlin, da so bankovci ponarejeni. Brzojavka je opozarjala nemške banke in oblasti, da predstavljajo ti ponarejeni bankovci najboljši posnetek, ki je kdaj bil izdelan.

Berlinska policija je pod vodstvom komisarja von Liebermanna takoj planila na Sass & Martinije ter je kmalu ugotovila umetni značaj tega zavoda. Toda vsi njihovi posli s sleparskimi bankovci so peljali k Franzu Fischerju. In Fischer je bil izginil.

Fischerjeve zveze z Moskvo so bile znane. Za oblasti ni bilo nobena skrivnost, da je od leta 1925 do 1927 pripadal avtomobilskemu oddelku sovjetskega trgovskega zastopništva v Berlinu. Nekaj časa so bile avtomobilske dirke njegova velika ljubezen. Policija je iz tega sklepala, da je pri tej zadevi nastopal samo kot slatnati mož. Visok nemški uradnik je izjavil:

»Tolpa mora nekeje imeti veliko tiskarno z veliko skupino strokovnjakov, sicer ne bi nikdar mogla v množicah izdelovati tako popolnih bankovcev. Izdelovala je toliko, da mora biti v zvezi z veliko papirnico. Morda so podkupili kakke uradnike. Njihovi dobički morajo biti silovit.«

Po misli berlinske policije, kolikor je to bilo razvidno iz listov, je moral ponarejevalski krog delovati na Poljskem ali pa na Balkanu. Bil sem radoveden, kako dolgo bo trajalo, preden bo policija oči obrnila v Moskvo. Bal sem se resnih posledic za nas vse.

Kupoval sem si liste vseh smeri ter skrbno proučeval sleherno poročilo o ponarejevalski zadevi. Zlasti mi je šlo za to, da bi zavaroval omrežje naše vojaške vojniške službe. V strah me je spravljal dejstvo, da je v to noro reč bilo zapletenih nekaj naših agentov.

Razen tega me je pa skrbelo zaradi Franza Fischerja. Čeprav je njegov predstojnik »Alfred«, bil voditelj naših vojniških operacij v Združenih državah, nisem niti malo zaupal njegovi sodbi.

Ko sem bral o policijskem pohodu v banko Sass & Martini, mi je najprej vzbudila pozornost obupna neumnost tega zločina. Vlada Združenih držav, sem mislil, bo šla po tej sledi čisto gotovo do njenega vira v Moskvi. Čimbolj sem premišljeval, tem bolj noro se mi je zdelo, da se velika država v dobi modernega denarnega gospodarstva spušča v taka opletanja. Čutil sem, da moram nekaj storiti, nekaj reči, da bo teh stvari konec.

K sreči naj bi bil v Rimu govoril s Stalinovim zaupnim odposlanecem, generalom »Perom« Tairovim, ki je tedaj potoval nadzorovat našo vojniško službo. Tairov je bil, kakor Stalin, s Kavkaza ter je bli pozneje sovjetski poslanik v zunanji Mongoliji — to se pravi, bil je tam Stalinov podkralj. Pred kratkim je v newyorškem »Timesu« izšlo poročilo, ki ga imenuje med častniki, katere so zaprli.

Tairov se je na mojem obzorju prikazal prvič okoli leta 1928 v Parizu, kamor je prišel na videz kot zastopnik sovjetske petrolejske družbe. V resnici pa je imel nalogo, da si za Stalina temeljito ogleda vseh vrst reči. Prav po tem srečanju s Tairovim sem se prvič seznanil z najosebnejšim značajem Stalinove diktature.

Kot uradnik vojaške vojniške službe sem bil izučen, da sem predstojnike poslušal, kot član stranke pa, da sem bil pokoren Osrednjemu odboru. Tairov se je stvari lotil na način, ki je bil zame nov. Čeprav je delal v oddelku, ki je imel z mojim kaj malo posla, je neprisiljeno namignil, da mi lahko pomaga, kakor koli bi le želel.